

De toponimia tebergana (X)

HIDROTOPONIMIA

X. LL. GARCIA ARIAS

LLAT. AQUAM (2 p. 102)

1. *La Vallina l'Agua*: vallina de Parmu, húmeda munches vegaes.

2. *La Cueva l'Agua*: cueva de Parmu, siempre con agua dientru por tar remexando les paredes.

3. *Los Llanos del Agua'l Llau*: llanu con un champán na parte d'arriba d'una lladera na braña Santianes.

4. *El Carbachu l'Agua*: prau de Carrea.

5. *El Carbachu l'Agua*: en Fresnéu; nesi llugar fórmense champanes col agua.

6. *Pinga l'Agua*: cueva y pastu, en términos d'Entragu, cerca Cotarrene; siempre tán remexando les paredes de la cueva.

7. *El Pozu l'Agua*: pozu de Marabiu que siempre tien agua; a la so vera hai otru, tamién grande y fondu que ta secu.

8. *Trambas Aguas*: prau ente dos regueros en Villamaori.

9. *Veiga d'Agüera*: reguera de Marabiu qu'atravesia una veiga y va dar al llamáu *El Pozu l'Agua* (top. 7); documéntase nel añu 1753 «tempa en la vega de Agüera» (DAT n. 34).

NOTES:

1. Los topónimos entiéndense toos dende'l llatín *aquam* 'agua', espresión que tamién tien el sentíu de 'lluvia' en frases del tipu: *vien l'agua, ta d'agua*, etc. El top. 8 ye un exemplu nidu del vieyu usu según el cual *agua* aplicábase a delles corrientes d'agua según s'afita na documentación medieval: «agua de Nilone» (1 p. 496, añu 1176), «illam aquam de Nilone» (1 p. 524, añu 1181), «agua de Naurenia» (1 p. 99, añu 1048). A la mesma toponimia tebergana correspuende'l llugar citáu na Edá Media (3, n. 117, h. 1100) comu «Uena de aqua» y que, a vulgar pel orde que sigue'l testu, allugaráse'n Valdesantibanes, pue qu'ente Gradura y Rimaori.

2. El top. 9 preséntase comu un continuador de *aquam, aquariam* d'usu apelativu n'asturianu y frecuente ente los nomes de llugar (2 p. 102).

3. A los nomes de llugar dichos deben axuntáse-yos otros tres onde s'inxere'l términu *agua* formando un grupu sitagmáticu con un deriváu de *saltum* 'saltu'. Referímonos a otres tantes cascaes que s'anoten nestos llugares (2 y p. 36):

a) *El Saltu l'Agua*: cascada d'Infiesta.

b) *Saltu l'Agua*: cascada d'agua ente Campiellu y Urria, visible dende la mesma carretera.

c) *Saltu l'Agua*: en Cuañana (Valdesampedru).

4. Na toponimia tebergana nun alcontremos entá continuadores del llatín *torrens-tis*, a la escontra de lo que pasa n'otres partes d'Asturies on-

de hai seguidores con diptongación de la *e*, aunque nel Llibru del Codu faise una referencia a «duas stagias in *torrente de Villar*» (p. 116). Resulta per difícil averiguar si les citaes estaxes (o estayes) taben a la vera d'una corriente d'agua que de mou apellativu podía dáse-y el nome de torrente (o torriente) o si, en sen contrariu, esa realidá cuayare nun nome de llugar güei non conserváu del mou a comu se documentara.

5. Al topónimu conseñáu nel número 6 pue axuntase tamién:

Pinga l'Agua: en Gradura; *El Pingalín*: prau de La Plaza; *Las Pingueras*: tarrén mui pindiu de Parmu.

Na mio opinión son toos rellacionaos etimológicamente colos apellativos teberganos *pingar* 'gotear', 'tar engaramáu nun sitiü altü', 'caer d'un llau más que d'otru daqué que nun toca'l suelu', *pinga* 'gota que cae de continuo'. El so aniciu atópase nel llatín *pendicare* magar la opinión a la escontra de dellos estudiosos que piensen na so rellación con *pinguis* (Meyer-Lübke) o con una voz onomatopéyica.¹

LLAT. *EX AQUARE

1. *Las Xaguadas* (~*Las Aguadas*): tierres de Carrea, güei formando parte del prau conocíu tou él por Sucamarín; acuérdense los informantes de que son terrenos afectaos poles aguaes d'iviernu.

2. *El Xagual*: llugar de Parmu que s'inunda.

3. *El Xagual* (~*El Sagual*): terrenos per onde arrolla l'agua del regueru que los atraviésa cuando hai crecida.

¹ Cfr. les referencies de F. Krüger «Etimologías Hispánicas». AILing 4 (1950), 82-97.

NOTES:

1. Abúltame que nun debemos naguar por entender estos nomes de llugar, lloñe de los apellativos teberganos *xaguar* 'tirar agua con fuerza pa que llimpie daqué cosa'; *enxaguar* 'llimpiar con agua'.

2. La cercanía del cast. *enjaguar* fairía que tuviéramos presente la posibilidá d'entendelo dende'l llatín vulgar **ex aquare* (DCECH s. v. enjuagar), amestáu necesariu pa ser a entender la palatal d'aniciu.

De toes maneres nel casu primeru nun fairía falta facer propuesta tala darréu la *x-* podría xustificase dende'l calter palatal de la *-s* del artículu. Resulta de toes toes difícil d'esclariar teniendo presente que'l términu *aguada* 'crecida d'una corriente d'agua por mor de la lluvia', 'salida de madre d'una corriente d'agua' tamién se conoz y tien la mesma rellación etimolóxica col llatín *aquam* ensin necesidá d'esplícase per dos términos amestaos.

LLAT. RIUUM (2 p. 99)

1. *El Ríu*: barriu de Prau.

2. *El Ríu*: regueru grande de Viñlamaori.

3. *El Ríu*: prau de Cansinos peronde pasa un regueru; conozse, por eso, col nome tamién de *El Prau'l Ríu*.

4. *La Campa'l Ríu*: en Gradura.

5. *El Ríu Barriu*: regueru que baxa pel valle La Somoza hasta xuntase'n S. Salvador col de Valdesampedru; Barriu ye un pueblu de La Somoza.

6. *Prau Ríu*: en Castru (Valdesantibanes).

7. *El Ríu la Veiga*: en Vixidel.

8. *Ríu Secu*: prau de Viñlanueva pel que baxa un regueru sumiéndose nél.

9. *La Braña'l Ríu*: prau de Carrea a la vera un regueru.

10. *La Braña'l Ríu*: llugar en términos de San Salvador atravésáu per un regueru.
11. *La Veiga'l Ríu*: prau de Fresnéu pel que baxa un regueru.
12. *El Ríu Bustiellu*: regueru que baxa de La Verde, en Taxa.
13. *El Ríu Fundil*: en La Foiceicha.
14. *La Cuesta'l Ríu*: en Torce.
15. *El Ríu la Cusquina*: n'Infiesta.
16. *El Ríu la Llastra*: en Taxa, a la vera una peña; llámase tamién *El Ríu Pescardín*.
17. *El Ríu'l Mestu*: en Urria; xúntase al que baxa de Taxa nel llugar que conocen por La Foz.
18. *El Ríu la Ortigosa*: en Parmu.
19. *Prau del Ríu*: en S. Salvador.
20. *El Ríu la Rama*: regueru que baxa de Funfría (La Somoza).
21. *Sorríos (~Surriós)*: monte de Vixidel percima un regueru.
22. *El Ríu'l Tornu*: en Vixidel; regueru que baxa'n llinia recta.
23. *Trambos Ríos*: barriu de Parmu ente dos regueros.
24. *Trambos Ríos*: llugar ente dos regueros en La Puerca (Parmu).
25. *Trambos Ríos*: en Cuña.
26. *L'Uechu'l Ríu*: sitiu onde naz el *Ríu Burganzos* (Taxa).
27. *Ríumayor (~Ríumaor ~Rimaor)*: pueblu de Valdesantibanes peronde baxa un regueru; v. top. núm. 34.
28. *Riañu*: barriu d'Entragu; documéntase nel Llibru'l Codu comu «Rianno» (p. 117, 129, 112, 156, 157, 158, 147, 145).

29. *Riazores*: prau con regueru, en Parmu.
30. *Riellu*: pueblu de Valdesampedru, a la orieylla del ríu d'esti valle. Documéntase comu «Ueiga de Reiello» nel s. XII (C. Belmonte) y comu «rie-llu» nel Llibru'l Codu (p. 114, 118, 122, 154).
31. *Ricáu*: pastu común en Vixidel pel que pasa un regueru fondu.
32. *El Ri la Cuba*: praos con cortes nuna braña de Taxa peronde pasa un regueru; ye probablemente el «flumen coba» de que fala un documentu del s. XI (CDCO n. 118).
33. *Riñadrona (~Riañadrona)*: prau ente Berdueñu y Carrea con un regueru que fai cuasi de llende ente los pueblos.
34. *Reminor (~Riminor)*: pradera ruina pela que pasa un regueracu, en Taxa; na documentación de la Catedral d'Uviéu alcuéntrase esta referencia (3 p. 315. hacia 1100): «per cerra de Eromaiore». En documentu del s. XI (3 p. 321): «per termino de ribulo minore usque adfliget se in termino de ribulo maiore».
35. *Fonte Rumarinas (~Fonte Romarinas)*: en Villar. pa escontra La Plaza.
36. *El Ríu Rumián*: ríu de Vixidel.
37. *Las Llamas del Rellodu*: n'Urria; cf. s. v. *lamam, lutum*.

NOTES:

1. Los llugares citaos podríen entendese dende'l llatin *rivum* > *ríu*, pallabra emplegada pa referise'u Teberga a la más grande de les corrientes d'agua n'oposición a *regueru/reguera*; a la so mesma familia etimolóxica perteneceríen los tamién apelativos teberganos *enriar* 'enllenase un sitiu de les agües de la lluvia'; *riada*, 'gran caudal', 'caudal que se sal de la madre d'un ríu o regueru'.

2. Dende'l puntu vista de la espresión alcontramos en Teberga les mesmes variantes reducies (ri-, re-, ro-, ru-) que se dan n'Asturies asina comu topónimos asemeyaos (2 p. 99).

3. Habría discutise si nel casu del númeru 30 se ta delante d'un deriváu del diminutivu **rive-llum*, comu paez acetable, o si debe facese casu a ciegues de la documentación comu propón Bobes (4 s. v.)

4. Los top. 29 y 33 presenten una aparente mala concordancia; de toes maneres paezme que deberán entendese comu compuestos de dos palabres distintes que serien *'ríu (de los) azores' y *'ríu (de la tierra) lladrona' o llateral; nesti últimu casu la segunda de les variantes anotaes, *Rialladrona*, nun sería namás que frutu del intentu de los falantes de facer concordar daqué que-yos resultaba impropio, un masculín *ri* col femenín *lladrona*. El n. 36 ye niciu d'una tautoloxía *El Ríu Rumián < medianum*.

5. Los topónimos 27 y 34 apaecen nidiamente contrapuestos entá güei ente los falantes v. de xuru, muestra lo mesmu'l segundu de los documentos medievales citaos enriba (nel n. 34). Nun dexa de ser de dalgún interés la costatación toponímica de *menor < minorem* al ser signu güei non conserváu na fala.

De toes maneres el fechu de que'l top. 27 apaeza tamién comu «*Eromaiore*» al llau de «*ribulu maiore*» podría plantear delles duldes interpretatives (6 p. 441) anque mos paez más razonable ver seguidores del llatín *rivum* (5 p. 183).

6. El top. 28 axúntase al tipu yá conocíu, *rivi angulu* (7 p. 162) y plantéamos la dulda de si deberán entendese nel mesmu sen dellos apelativos comu ast. *regodón* 'piedra de ríu' < **rivi cotonem*, asina comu dalgún de los topónimos del tipu *rin-*

*cón < *rivi anconem*, rellacionaos con recodos de ríos o regueros y que fai tiempu citáramos en Teberga (8 p. 802):

a) *Rincón*: llugar de La Plaza a la vera'l ríu de Valdecarzana, onde fai una vuelta.

b) *Rincón*: prau de Berrueñu xunto a un regueru y camín.

c) *Rincón*: praos de Fresnéu. Son pequeños.

d) *El Rincón*: en Torce, en una granda.

e) *El Rincón del Freisnu*: praos de Rieñu.

NOMES DE LLUGAR DEL TIPU *REGUEIRU* (2 p. 101)

1. *La Reguera Villar*: en Torce; nel Llibru'l Codu fálase de «la reguera de vilar» (p. 146) qu'a lo meyor refierse al pueblu de Villar, en Valdecarzana.

2. *La Reguera Blanca*: en Villanueva.

3. *Entrambas Regueras*: en Castru.

4. *Entrambas Regueras*: en Villanueva.

5. *Trambarrigueras (<Trambas Rigueras)*: un prau de Monticieñu ente dos regueros.

6. *La Reguera l'Esprón*: en Carrea.

7. *La Reguera la Flecha*: en Bárzana.

8. *La Fonte la Reguera'l Frade*: en Taxa.

9. *La Reguera la Güerta*: en La Focicha.

10. *La Reguera Cabera*: en La Focicha.

11. *La Reguera la Canal*: en Taxa; baxa per una fondigonada.

12. *La Reguera Mala*: en Villanueva, xunto a La Pena l'Arcu.

13. *La Reguera las Martieñas*: llugar de Villanueva con piornu y abeduriu.

14. *Reguera Miranda*: en Villanueva.
15. *La Reguera'l Molar*: en La Villa; trátase d'unos praos con unos peñascones.
16. *Reguera Oscura*: en La Foceicha.
17. *La Reguera Prieta*: en Villamaor.
18. *Reguera Sopena*: en Bárzana.
19. *Trambas Regueras*: en Taxa.
20. *La Reguera*: regueru qu'atraviesa'l pueblu Carrea.
21. *La Reguera*: en Torce, en Campos, en Fresnéu, en Parmu, en Redral, en Cansinos.
27. *El Regueiru l'Esprón*: en Villanueva.
28. *El Regueiru l'Esprón*: en Villamaor.
29. *El Regueiru la Fayuca*: en Villamaor.
30. *El Regueiru Cabeiru*: na llende de Villamaor con Tameza.
31. *El Regueiru la Carrezal*: prau de Taxa.
32. *El Regueiru'l Melandru*: n'Urría.
33. *El Regueiru Milán*: en Vixidel.
34. *El Regueiru Resendín*: en Cuañana.
35. *El Regueiru'l Trollu*: en Villanueva.
36. *El Regueiru'l Troncu*: en Taxa.
37. *El Regueiru los Tuérganos*: en Parmu.
38. *El Regueiru Val de los Uérganos*: en Taxa.
39. *El Regueiru Lina*: en San Salvador.
40. *El Regueiru la Salida*: en Villamaor.
41. *El Regueiru Canalón*: en Prau.
42. *El Regueiru*: en Prau.
43. *El Regueiru*: en Campos.
44. *El Regueirón*: en Fresnéu.
45. *El Regueirón*: en S. Salvador.
46. *La Regueirona*: ente Cuña y Riellu.
47. *El Regueiral*: prau xunto a La Granda las Quintanas, cerca Redral.
48. *El Regueiral*: en Taxa.
49. *La Reguera Barceliz*: praos de regadío, en Taxa.
51. *El Regueiru las Variellas*: en Marabiu (Val-desantibanes).

Documentación: a un top. de La Somoza refierse la documentación de S. Vicente d'Uviéu (1 añu 1084) «rekaria» y (en 1096) «regaria»; a lo meyor ve'l citáu nel número 21, o meyor el 46. Ye probable qu'a esti últimu se refiera'l doc. de S. Vicente «illa regaria de Uilla Gotin» (1 p. 198, a. 1098).

NOTES:

1. Na etimoloxía de *regueiru*, *reguera*, *tea* u *tea'l* so aniciu, paezme que tien. en tou casu, que se pensar nel puxu exerciu pol llatín *rigare*. Esti mesmu verbu nun pue dixebrase de los apelativos del tipu ast. *riega* 'regueru', *regatu* 'regueru', *riegu* 'secha que fai l'aráu al llabrar la tierra'. Los dip-tongos habría que los xustificar siempre, non na primitiva tónica, sinón nel puxu analóxicu del presente d'indicativu, de mou asemeváu a lo que pasa con *nieve* (en rellación a *nevar*), *trieme* (en rellación a *tremar*, *estremar* 'separtar, dixebrar').

2. En Teberga alcuentro estos topónimos rellacionaos con *riegu*:

a) *Fonte de Riegu*: en Campiellu.

b) *Ente los Riegos*: fayéu de Taxa peronde baxa un regueru.

c) *Llinde'l Riegu*: praos de La Villa.

Resulta difícil, de toes maneres, dexar afitao si estos tres topónimos deben entendese según la güei lesicalizada espresión *riegu* 'secha' o, nel sen contrariu, nel primitivu de 'regueru' comu aconseya entá l'ast. *riega*.

LLAT. FONTEM (2 p. 104)

1. *La Fonte*: en Drada, en Torce, en Gradura.
4. *Las Fontes*: en Vixidel.
5. *La Fonte'l Vasu*: en Fresnéu.
6. *La Fonte'l Gabil*: en Fresnéu.
7. *Fonte Bermeicha*: en Carrea.
8. *La Fonte'l Canu*: en Berrueñu.
9. *La Fonte'l Tochu*: en Rieñu.
10. *Fonte Fría*: n'Urria.
11. *Fonte Grande*: en La Villa.
12. *La Fonte la Esquiscera* (~*La Fonte la Esquistera*): en S. Salvador.
13. *Fontenueva*: en Barriu.
14. *La Fonte Piedra*: en S. Salvador.
15. *La Fonte los Perdones*: en S. Salvador, camín de Presorias.
16. *Fonte Mixona*: en Fresnéu; «la fuente de la mijona» (DAT 29, 1671).
17. *Fonte Sanatripas*: en S. Salvador.
18. *Fonte Toba*: en Las Veigas.
19. *La Fonte Touféu*: en Carrea.
20. *Fontes Calientes*: en S. Salvador.
21. *La Fontalta*: na braña Santianes.
22. *La Fonte Burbasel*: na braña Fresnéu.
23. *La Fonte la Bedul*: na granda Torce.
24. *La Fonte d'Abaxu*: en Sorvilla.
25. *La Fonte'l Pan*: curtinal de Monteciellu; «la fonte del pan» (CMEs p. 1789).
26. *La Fonte'l Preu*: en S. Salvador.
27. *La Fonte'l Sapu*: castañéu de Rieñu.
28. *La Fonte'l Sapu*: castañéu ente Carrea y S. Salvador, en L'Aveséu.
29. *La Fonte'l Truébanu*: en Fresnéu.
30. *La Fonte la Braña*: en S. Salvador.
31. *La Fonte la Coímbia*: en Fresnéu.
32. *La Fonte la Llascarina*: ente Carrea y S. Salvador, en L'Aveséu.
33. *La Fonte la Marquesa*: en Rieñu.
34. *La Fonte la Niña*: en S. Salvador; «la fontaniña» (CMEs p. 1692), «la fontanina» (DAT 29, 1671).
35. *La Fonte la Pimpanera*: en Berrueñu.
36. *La Fonte las Burras*: en Fresnéu.
37. *La Fonte l'Acebal*: en S. Salvador.
38. *La Fonte los Martinos*: en Carrea.
39. *La Fonte Llanceces*: en Sorvilla.
40. *La Fonte Llantu Fundeiru*: en Berrueñu.
41. *La Fonte Reicuña*: en S. Salvador.
42. *La Fonte Requeixu*: en Requeixu, llugar cerca La Pena Sobia (Valdesampedru).
43. *El Valle las Fontes*: en Parmu.
44. *El Prau la Fonte*: en La Focicha, en Carrea, en Vixidel, en Villar.

48. *Fontes de Villa*: barriu de Cuña; «fontes de villa» (CMEs p. 2051).
49. *Fonte Sopandu*: na parte d'abaxu de Pandu, en Presorias (Valdesampedru).
50. *Fonte Trambas Lleras*: en Berrueñu.
51. *La Fonte'l Pueblu*: en La Foceicha.
52. *La Fonte l'Argaxu*: en Vixidel.
53. *L'Argumal de la Fonte*: na braña Santianes.
54. *La Fonte la Escalera*: en Gradura.
55. *La Fonte l'Acebu*: na braña Valmuertu (Valdesantibanes).
56. *La Fonte las Vallinas*: en Parmu.
57. *Fonte'l Barcu'l Chaplón*: en Fresnéu.
58. *La Fonte'l Bartulicu*: en Villamaor.
59. *La Fonte las Barreras*: sitiü solanu de La Veiciella (Valdecarzana).
60. *Las Fontes del Barru*: n'Urria.
61. *La Fonte'l Vasu*: na braña de Valmuertu (Valdesantibanes).
62. *La Fonte'l Bazunil*: praos mui cuestos d'Urria.
63. *La Fonte la Veiga*: en Prau.
64. *La Fonte la Bela*: en Villamaor.
65. *La Fonte la Bela*: en Villamaor, distinta a l'anterior.
66. *Fonte Viecha*: praos de Prau.
67. *La Fonte los Biforcós*: na braña Valmuertu o de Santianes.
68. *Fontes de Villa*: barriu de Taxa.
69. *La Fonte la Bobia*: a la entrada de La Veiga Cueiru (Taxa).
70. *La Fonte la Bota*: na nomada Veiga, en términos de Villanueva.
71. *Fonte Brañas Cuevas*: en La Beizuna, a la vera La Pena Sobia.
72. *La Fonte Bustiellu*: en Marabiu (Valdesantibanes).
73. *La Fonte'l Chirchu*: en Vixidel.
74. *Fonte Drada*: en La Villa, nun tien yedre.
75. *Ente la Fonte*: barriu de La Foceicha.
76. *Fonte Escarín*: en La Torre.
77. *La Fonte l'Espinadal*: en Villanuel.
78. *La Fonte la Faya*: en Villanueva.
79. *Fonte Foxacu*: en La Foceicha.
80. *La Fonte la Reguera'l Frade*: en Taxa.
81. *Fonte Fria*: fonte que sal d'una peña cortada na braña de Torce.
82. *Fonte Fria*: en Cansinos.
83. *Fonte Fueru*: en Rieñu.
84. *La Fonte'l Furadiellu*: en Marabiu; sal d'ente unes peñes caliares.
85. *La Fonte las Formigas*: en Campiellu; nel prau llamáu *Las Formigas*.
86. *Fonte Fuxogu*: finques envallaes, n'Urria.
87. *Fonte la Infiesta*: tarrén cuestu, en Parmu.
88. *La Fonte Intixil*: en Vixidel.
89. *La Fonte Los Caballos*: tarrén apartáu, en Villanueva.
90. *La Fonte'l Cabanón*: en La Foceicha.
91. *Fontes Caldas*: llavaderu d'agua caliente, en Campiellu.

92. *Fontes Caldas*: fontes d'agua caliente, en Taxa.
93. *Fonte Caliente*: fonte d'agua caliente, d'ivieru, en Parmu.
94. *Fonte Caliente*: en Taxa.
95. *Fontes Calientes*: en Barriu.
96. *Fonte Cangaz*: en tarrén estrechu y húmedu, en Bárzana.
97. *La Fonte'l Cantiquín*: en Villanueva.
98. *La Fonte los Canteiros*: en Santianes.
99. *La Fonte las Carboneras*: llugar de Marabiu onde se sacó carbón.
100. *La Fonte'l Carneiru*: en Taxa.
101. *La Fonte la Carrizal*: na braña de Valmuertu o de Santianes.
102. *La Fonte'l Carru*: a la oriella'l camín, en Cansinos.
103. *La Fonte la Queimada* (~*La Fonte la Cai-mada*): n'Urria.
104. *La Fonte'l Colobrón*: en Prau.
105. *La Fonte Colorada*: en Castru.
106. *La Fonte la Condesa*: en Taxa.
107. *La Fonte'l Conde*: nun monte de Santianes.
108. *La Fonte la Conca*: n'Urria; tien un barcal de piedra.
109. *La Fonte'l Conquín*: na braña de Bárzana.
110. *La Fonte la Corbata*: fayéu de Taxa.
111. *La Fonte las Corradas*: na braña de Valmuertu (Santianes).
112. *La Fonte la Corra*: na braña de Valmuertu.
113. *La Fonte la Crieta*: en Taxa.
114. *La Fonte las Cruces*: en Torce.
115. *La Fonte las Cuartas*: en Campiellu.
116. *La Fonte'l Cuetu*: en Drada.
117. *La Fonte la Culuebra*: en Villamaor.
118. *La Fonte Cullá*: barriu y fonte de La Torre.
119. *La Fonte'l Cura*: en Villanueva.
120. *La Fonte la Cocina*: a la vera unos peñascos, en La Villa.
121. *La Fonte los Llabanales*: en Parmu.
122. *La Fonte las Llabanas*: na braña de Valmuertu (Santianes).
123. *Fonte Llamas de Castru*: en Villamaor.
124. *Fonte la Lláscara*: en Valdezreizales (Entragu).
125. *La Fonte la Llascarina*: en La Foceicha.
126. *La Fonte la Llascarina*: en Taxa.
127. *La Fonte'l Lleichi*: en San Xuan (Valdesampedru).
128. *La Fonte'l Lleichi*: na braña de Murias (Valdesantibanes).
129. *Fonte Macheos*: cerca de Viescas (Prau).
130. *La Fonte Mamís*: en Campiellu.
131. *Fonte Rumarinas*: ente Villar y La Plaza.
132. *La Fonte la Marquesa*: na llende de Villanueva con Arvichales (Somiedu).
133. *La Fonte la Marrana*: ente Marabiu y Ordiales (Valdesantibanes).
134. *La Fonte las Melenas*: fayéu de Taxa.

135. *La Fonte los Michos*: fayéu y moscadoriu de Taxa.
136. *Fonte las Muelas*: en Riellu.
137. *La Fonte la Osa*: xunto a Veigaimediu, en Marabiu.
138. *La Fonte l'Osú*: en Vixidel.
139. *La Fonte l'Osú*: llugar de pasu del osu, en La Villa.
140. *La Fonte los Nenos*: en Troméu, en términos de Villanueva.
141. *Fonte Nueva*: en La Pena Sobia.
142. *La Fonte Braña Nueva*: en Parmu.
143. *La Fonte la Pasada*: en Taxa.
144. *La Fonte'l Pastor*: nel Cantu Ventana, na llende con Babia.
145. *La Fonte la Pila*: n'Entragu.
146. *La Fonte los Pimpaninos*: en Prau.
147. *Fonte Piricu*: na braña de La Focéicha.
148. *La Fonte las Porqueras*: na braña Valmuertu (Santianes).
149. *La Fonte Praudongu*: na llende de Tameza, en Marabiu.
150. *Prau la Fonte*: en Villauel.
151. *La Fonte'l Raposu*: en Villanueva.
152. *La Fonte Redimicha*: n'Urria.
153. *La Fonte Reimundu*: en Prau.
154. *La Fonte Rellongu*: sitiú onde naz un regueru na braña Valmuertu.
155. *Fonte de Riegu*: en Campiellu.
156. *La Fonte Ricorros*: en términos de Fres-

néu; ye'l sitiú onde apaez el ríu que baxa de Parmu, xunto a Cueva Güerta, dempués de sumise un cachu arriba.

157. *La Fonte Rodernu* (~*La Fonte Rodenu*): xunto a Palmián, en Villamaor.
158. *La Caleicha la Fonte Roque*: barriu de La Torre.
159. *Fonte Roceichos*: a la vera Redral; recuéyese allí l'agua pal Tocóte (Samartín).
160. *La Fonte'l Salgueiru*: en Castru.
161. *La Fonte la Salú*: na braña de Parmu.
162. *La Fonte'l Sapu*: carbayéu de Campiellu.
163. *La Fonte'l Sapu*: carbayéu de Villanueva.
164. *La Fonte Seca*: fontán de Parmu.
165. *Fonte la Sierra*: en Parmu.
166. *So la Fonte*: en Murias, en Cansinos, en La Plaza.
169. *La Fonte'l Tapín*: en Taxa.
170. *La Fonte'l Tarazal*: en S. Llaurienzu (Valdecarzana).
171. *La Fonte la Techa*: n'Urria; un argayu fexo ver restos de teya.
172. *La Fonte'l Terreiru*: en La Favorita.
173. *La Fonte la Tetera*: en La Focéicha.
174. *Fonte Tova*: en S. Salvador.
175. *La Fonte'l Regueiru'l Troncu*: en Taxa.
176. *La Fonte'l Truébanu*: en Llamaraxil (Valdecarzana); debe'l nome al truébanu que punxenon pa poder beber más fácil.
177. *La Fonte Trucalechu*: en Campiellu; ta nel camín.

178. *La Fonte'l Tubu*: en Rieñu.
179. *Fonte Tubada (~Fonte Tuada)*: en Rieñu.
180. *L'Uechu la Fonte*: en Fresnéu.
181. *La Fonte l'Urín*: en La Foceicha.
182. *La Fonte Joselón*: en Llamaraxil (Valdecarzana).
183. *La Fonte'l Cementeriu*: xuntu al cementeriu de La Foceicha.
184. *La Fonte la Cigarra*: en Villamaor.
185. *Funxusti (~Fuenxusti)*: en Cansinos.
186. *Foncaballal (~Fuencaballal)*: n'Urria. ¿Será «Fontem Cavalari»? (C. Belmonte 47, 50, a. 1161).
187. *Funllousa*: en Villamaori.
188. *Fompedrosa*: fonte que paez que brota baxo unes peñes, en Prau; «fompedrosa» (Comprob. p. 56, 110).
189. *Fontecha (~Fontetea ~Fuentetea)*: en La Plaza; apaez documentada nel Llibru'l Codu; «fonte tella» (p. 108, 154); en DAT (n. 34, añu 1753): «fonteteia».
190. *Fumayor*: barriu de Barriu; tien fonte.
191. *Fumayor*: en Vixidel.
192. *Fontabuelu (~Fontagüelu)*: ente Villanueva y La Torre.
193. *Fongaxín*: en Bárzana.
194. *Funfría*: braña de Barriu y Cuña; hai una bona fonte fría.
195. *Fompernal (~Fampernal ~ Huampernal)*: fonte de Gradura; «fompernal» (Comprob. p. 109).
196. *Fontarque*: en La Pena Sobia.
197. *Fontarquina*: n'Entragu.
198. *La Fontona*: prau y fonte, en Villanueva.
199. *La Fontona*: en Campos.
200. *La Fontanona*: fonte d'Entragu, en Taxa, en Torce.
203. *El Fontanón*: en La Villa, n'Urria.
205. *La Caleicha la Funtica*: barriu de Torce.
206. *Fonticos*: dos pozos con agua, en Campos.
207. *La Fontanina*: barriu de Sorvilla, en Parmu.
209. *Las Fontaninas*: n'Urria.
210. *La Fontanica*: en La Plaza, en Vixidel.
212. *La Fontaniella*: en Vixidel, en Rieñu.
214. *Fontaniella*: en Gradura.
215. *El Fontán*: en Torce, en Prau, na braña de Bárzana, en Cansinos, en Gradura, en Carrea, en La Foceicha.
222. *El Fontanín*: en Fresnéu.
223. *Los Fontanales*: pradería de Taxa.
224. *Fontizán*: en La Torre.
225. *Fontanales*: en La Torre.
226. *El Preu Fontanicu*: nel mediu'l pueblu Campos.
227. *Fontanixés*: fontes güei seques por mor de les mines. en Santamarta (Campos).

Documentación: apaez en 1162 (C. Belmonte n. 53) una «Fonte Agegio»; nel Llibru'l Codu cítase una tierra de nome «fontaniella» (p. 122) probablemente ente Bárzana y Murias.

Tamién se cita'n documentu de 1164 (C. Belmonte 68) unes heredaes de «Font Trasmiro» (xuntu

a «Quintaniela», «Camino») que tien que se corresponder con dalguna fonte asitiada na parte d'atrás de *Monte'l Miru*, carbayéu güei nos términos de Fresnéu.

NOTES:

1. Llama l'atención el fechu de ser permunchos los nomes de llugar aniciaos en llat. *fontem* o nos sos derivaos, pero eso, de xuru, ye a entendese por dos razones que trabayen nel mesmu sen: d'un llau que dende'l momentu de la llatinización hasta güei tuvo emplegu ininterrumpíu l'apelativu *fonte* y, d'otru, que la xeografía del país, tan rica n'agua, favoreció'l so caltenimientu y usu.

2. La gran mayoría d'estos nomes de llugar presenten el términu *fonte(s)*, con o ensin artículu, aunque tien que se notar tamién la presencia d'otres posibilidaes fóniques:

a) Apócopes:

- Font-, Fon-, Fun-, Fu- (~fan-).

b) Incrementos per sufixu:

- Font-ona (aumentativo).

- Font-icos (diminutivu).

c) Incrementos per sufixu llatín en continuadores de *fontanum*, *fontanam*, *fontanellum*. que, pela so parte, puen tamién vese incrementaos sufixalmente:

- Fontán, Fontan-ín, Fontan-ales.

- Fontan-ina, Fontan-ona, Fontan-ica, Fontan-iella.

Y mesmamente *Fontizán*, que supón un deriváu'n *-an* fechu sobre'l previu **fonticeum*.

3. Cuasimente tola riestra topónimos ufiertaos portadores de *fonte* preséntase'n grupos sitagmáticos complexos y, nesi sen, nun s'estrema de la cadarma común a la toponimia tebergana y que nun ye del casu analizar. Tamién tien que se dicir que

cuasimente toos presenten el términu *fonte* comu nuedu del grupu y namái la minoría tienen dichu términu comu puntu de referencia pa otros elementos toponímicos.

4. La existencia d'una hidrografía tan rica'n fontes comu la tebergana fexo a los falantes acoyese a criterios d'estremación naguando polo que ye propio de tou signu llingüísticu, la referencia a la realidá torgando los posibles trocamundios. Asina ye comu somos a entender que seya'l criteriu locativu aquél más socorriu pa puntualizar de qué fonte se trataba; enforma más del 50% de los nuestos nomes de *fonte* dan cuenta del llugar. paraxe o característiques del sitiu onde la fonte s'alluga; unes vegaes pue ser un valle, un árbol, unes piedres el puntu de referencia; n'otres será abondo referise a un regueiru, un camín, un pasu..., too ye bono a esgaya si se llogra dar una referencia afayaíza.

5. Pero n'otres ocasiones son les característiques propies de la *fonte* lo que val de referencia distintiva; asina unes vegaes serán les sos cualidaes térmiques (*Fonfría* / *Fontescaldas* < cálidas *Fontescalientes*), otres les sos cualidaes curatives (*La Fonte la Salú* / *La Fonte Sanatripas*), otres llama l'atención el so caudal (*Fonte Seca* / *Fompernal* < *perennale), otres la so color (*Fonte Bermeicha* / *Fonte Colorada*), o'l so sabor (*Fonte la Esquistera*, de *esquistu* 'petróleu'). o'l so tamañu (*Fonte Grande* / *Fonte Pequena* / *Fumayor*) o la época'n que foi fecha (*Fonte Viecha* / *Fonte Nueva*) o dalguna de les sos más llamatives característiques esternes (*Fonte Tubada*, *Funllousa* < clausam, *Fompedrosa*, *La Fonte Piedra*, *Fontedrada* < *hederata*)... Pue pasar que dalguna d'esos característiques, pasaxeres dafechu, quedaren fixaes pa la posteridá; d'esti mou conocemos güei *La Fonte'l Vasu* ensin que ningún «vasu» mos la recuerde; lo mesmo se diga de les conocíes por dalgún cañu particular

comu *La Fonte'l Canu*, *La Fonte'l Tochu* (*tochu* que serviría de cañu); *La Fonte'l Tapín* debe'l so nome a un tapín que se ponía nel cañu pa contener el ruín filu d'agua, y *La Fonte'l Truébanu* pol caxellu que punxeron nel manancial p'asina, en subiendo'l nivel del agua, facilitar al que quixera beber.

La Fonte'l Barcu'l Chaplón, *La Fonte la Pila*, *La Fonte la Conca*, *La Fonte'l Conquín* deben el so nome al tipu de duernu onde se recoyía l'agua sirviendo de bebederu pa presones dalgunes vegaes y les más p'animales. *Fontarque* y *Fontarquina* presenten un segundu elementu *-arca* que fairía referencia al depósitu tamién. *La Fonte'l Chirchu* tendrá que s'entender dende l'asturianu *chirchar* (cast. *chirriar*) se xuru que pol ruíu que mete l'agua.

6. Otru bon númeru de fontes deben el so nome a que les frecuenten animales; asina *La Fonte las Burras* (= 'yegües'), *La Fonte los Caballos*, *La Fonte'l Caballu*, *Foncaballal*, *La Font'l Carneiru*, *La Fonte l'Osu*, *La Fonte la Osa*, *La Fonte'l Rapiegu*. Puen llevar tamién nome de presones: *La Fonte La Marquesa*, *La Fonte La Condesa*, *La Fonte'l Conde*, *La Fonte'l Cura*, *La Fonte'l Pastor*, *La Fonte'l Piricu*, *La Fonte Reimundu*, *La Fonte Joselón*, *La Fonte Mamís* < Mamies < Mammetis, *La Fonte'l Bartulicu*; pue que la más vieya fora *Funxusti* < fontem Iusti, por conservar el xenitivu del antropónimu.

De toes maneres son munches les fontes d'esti tipu que baxo'l nome d'animales o presones podríen tapecer otru referencies, mítiques por exemplu, onde'l tabú espresivu trabaya con tol puxu. N'efeutu, *La Fonte'l Carru*, lo mesmo que *La Fonte la Culuebra* o *La Fonte'l Colobrón*, podríen entendese, quiciabes, asina; lo mesmo val pa col *La Fonte los Nenos*; la llamada *La Fonte la Niña* ufierta motivos fónicos a esgaya pa camentar que se trata de daqué que nun respunde al trata-

mientu llingüísticu del país, anque yá la lleenda la rellaciona cola curación d'una nena incurable (9 p. 664). *La Fonte'l Lleichi*, per otru llau, nun será a entendese namás que comu llugar de la braña onde posaben les zurrones y zapiques con llechi pa que'l calor nun lo cortara acabante mucir...; en tou casu, estes fontes con referencies antroponímiques o zoonímiques deberíen estudiase afondando nel mesmu folklor.

LLAT. LACUM (Cfr. 2 p. 113)

1. *El llagu*: gran charcu de La Villá.
2. *El llagu*: en Parmu, nel llugar xuntu a La Fonte Las Vallinas.
3. *El llagu*: pequeñu llagu, en Sobia; bien un aniciu glaciari.
4. *El llagu Braña Mayor*: en Taxa.
5. *Los llagos de La Forcada*: en Fresnéu.
6. *Los llagos*: llaguinos de Gradura.
7. *El llagu la Forcachina*: enriba Pena Padie-lla, a lo cabero la Veiga Castru, onde hai un gran champán.
8. *Los llanos del Agua'l llau*: na braña de Valmuertu. na falda de L'Oral hai dos fontes de bon agua y enriba la lladera hai un llanín con un champán.
9. *El Llagu Llamazal*: sitiu encharcáu, en Parmu.
10. *El llaguete*: gran champán, en Piedra Xueves (Valdecarzana).
11. *El llaguete*: campos con muncha agua, en Parmu.
12. *El llaguete*: llaguín en Sobia, a la vera'l n. 3.

13. *El Llaguete*: llaguín nel llugar que llamen Los Arcos, en términos de Villanueva.

14. *Llagar*: prau llanu na parte d'abaxu de Munticiellu.

15. *Llagar*: prau de Berrueñu, na parte'l mediu d'un terrenu antiguamente viñeu.

16. *Treslláu*: carbayeu a la vera un regueru, en Cuña.

LLAT. LACUNAM (2 p. 113)

1. *La Llaguna*: terrenu llanu y pequeñu, en Berrueñu.

Documentación: «Petro dicto Laguna» cítase nel Llibru'l Codu (p. 163); «la laguna» apaec comu topónimu, un prau. ente Barriu y Cuña (CMEs p. 2010).

TOPONIMOS ANICIAOS EN CHARCU (2 p. 109)

1. *Los Charcos*: fontanes na parte d'arriba de Villar.

2. *Los Charcos*: sitiu llanu de Vixidel, onde de lles vegaes, apaecen charcos.

3. *Los Charcones*: praos de S. Salvador; nel llugar fíxose teya y emplegóse pa ello l'agua de los citaos charcos.

NOTES:

1. En Teberga, *charcu* (pa los más vieyos [tsárcu] opónse a *llagu* debío al tamañu, y güei, na práctica, *llaguna* entiéndese dende'l términu d'anicu castellan, aunque, comu fai ver l'asturianu d'otres fasteres bien pudo ser términu propiu del país, quizabes opuestu a *llagu* de mou asemeyáu a comu güei lo fai *charcu*.

2. Ye claro, per otru llau, que *charcu* nun ye

pallabra patrimonial al xulgar pela *ch-*, sinón probable préstamu del castellan (DCECH s. v. charco). Desconozse tamién nel nuesu conceyu otru términu d'usu n'otres partes d'Asturies comu ye *champan* 'charcu', aunque xusto ye reconocer que'l xuegu d'oposiciones nel que s'alcuentren los términos rellacionaos col agua estancada pue tar enforma entremecíu:

charcu / *trolleiru* / *llamorgueiru*.

LLAT. PUTEUM (2 p. 113)

1. *El Pozu*: en La Torre; fontán de Campiellu.

3. *Val del Pozu*: n'Urria; hai pozu, en Berrueñu.

5. *El Pozu*: llugar ente Cuña y San Xuan que se conoz tamién col nome de El Pandu Cuña; yera llugar u se daben baties a dellos animales.

6. *El Pozu'l Ministeriu*: en S. Salvador, xunto a los praos de San Vicente.

7. *El Pozu'l Tubu*: ye ún de los llugares onde apaec el ríu que baxa de Parmu dempués de sumise; esti pozu ta a la vera Cueva Güerta.

8. *El Pozu Secu*: en Marabiu; ye pozu de grandes dimensiones: estrémase de *El Pozu l'Agua* que ta a la so vera.

9. *El Pozu la Caldeirina*: en Fresnéu.

10. *Los Pozos*: en Fresnéu.

11. *Pozos*: fontán nel camín de Rimaor.

12. *Pozaracheiros*: llugar con munchos pozos, en Fresnéu.

13. *Ente'l Pozu*: tarrén envalláu, en La Villa.

14. *Los Pozos d'Entragu*: fontanes en Villamaor.

15. *El Pozu Val Gallineiru*: en Presorias (Valdesampedru), nel llugar llamáu Val Gallineiru.
16. *Pozu las Grachas*: pozu onde se meten las grachas faciendo un ruíu pergrande. En Prau.
17. *Pozu Gracheiru*: en Taxa; nél métense las grachas.
18. *Pozu Calvin*: na llende Campiellu y Taxa.
19. *El Pozu la Casareta*: en Campos; hubo un casetu nel llugar.
20. *El Pozu Mansu*: en Redral; dicen que se fexo esti pozu dempués d'una quema'l pueblu.
21. *El Pozu Mañauíl*: fontán de Murias.
22. *El Pozu Montoutu*: pozu mui fondu, en Torce.
23. *El Pozu la Osa*: en Villanueva.
24. *El Pozu la Nieve*: en Fos de la Yegua (Marabiu); baxaben a él a por nieve cuando de branu facía falta pa delles enfermedaes.
25. *El Pozu Patallón*: pozu con remolín en ríu, en Bárzana.
26. *El Pozu la Pirina*: en Prau; emplegábase pa regar.
27. *El Pozu Pispirón*: gran pozu, peligrosu, al pie de La Pena Sobia.
28. *El Pozu'l Pládanu*: en Campiellu.
29. *El Pozu Rudrigu*: en Fos de la Yegua, a la vera *El Pozu la Nieve*.
30. *El Pozu San Fernandu*: en Villanueva.
31. *El Pozu los Sapos*: en Santamarta (Valdecarzana); nel llugar hai carbayos pergrandes.
32. *La Senda'l Pozu*: en Gradura.

33. *El Pozu sol Veiru*: n'Urria.

34. *El Pozu la Ximén*: pozu d'agua potable, en Campos.

35. *El Pozu la Xubida*: pozu mui fondu, en Prau.

Documentación: El Llibru'l Codu fala delles vegaes d'un llugar llantáu de viña ente Gradura y Enragu, nun paraxe de nome Valdiqueixa; d'identifícase toles cites pensaríamos qu'éstes son les referencies: «vinea del pozo» (p. 130, 161); «el pozo» (p. 114); «in loco nominato de Pozo» (p. 138).

NOTES:

Los citaos nomes de llugar baxo la mesma espresión *pozu* representen realidaes enforma estremaes; asina'n dellos casos trátase d'un pozu fondu o sima (16, 17, 22, 24, 27...), otres vegaes ye una poza d'agua (3, 11, 14...); tamién pue tratase d'un fundil (13...) o d'un llugar onde s'armaben trampes a dellos animales (5...) o d'un sitiu de muncha agua nel ríu (25...)

TOPONIMOS EN RELACION A ARRUGIA (2 p. 105)

1. *L'Arroxina*: sitiu argaxadizu ente Urria y Campiellu.

2. *L'Arruxina*: praos de Villamaor con frecuentes argaxos; ye posible qu'esti llugar se documente comu «La Rojina» en Comprob. (p. 43, 66, 69) «la rogina» (p. 72).

3. *L'Arruxina*: prau de Taxa argaxadizu.

4. *Vallarroxu*: valle cerca de Redral per onde pasa un regueru qu'arroxa si llueve muncho; nel Llibru'l Codu apaez «valle de Arrojo» (p. 106); apaez tamién un tal «D. Joannis de Arrojo» (p. 125) anque ye difícil afitar la so relación toponímica.

5. *Trambarroxos*: castañeu y finques ente Rieḷlu y Carrea y Berrueñu; ye cuestu y barrizosu; apaez comu «Entranba Rojos» en DAT n. 24, añu 1701; «entranbos Rojos» en CMEs p. 1600, 1699, 1718, 1777).

NOTES:

1. *Ast. arroxu* etimológicamente debe ponese'n relación col cast. *arroyo*, pallabra d'aniciu prerromán (DCECH s. v. arroyo), de rendimientu na toponimia d'Asturies (2 p. 105). Ye, de toes maneres, difícil estremar en tou casu, el sentíu xustu de caún de los nomes de llugar darréu que, unes vegaes *arroxu* quier dicir 'riada', 'regueru qu'arrolla' y otres ye sinónimu de *fana* o *argayu* ~ *argaxu*.

2. D'otru llau tamién resulta difícil ser a estremar esos términos de los que puen tener un aniciu nel llatín *russeum* (o *rubium*) responsables del ast. *roxu*, 'rubiu', 'colloráu', asina comu del verbu *arroxar*, 'callentar el fornu'; *agua roxa*, 'mui callente'.

AST. ARGAXU (~ARGAYU) (Cfr. 2 p. 106)

1. *L'Argaxu*: en Sorviḷla, en Redral, en Villau-nel, en Cansinos, en Las Veigas.

6. *Argaxu*: en Barriu, en La Plaza.

8. *L'Argaxu'l Monte*: en Parmu.

9. *Campa l'Argaxu Mayor*: zona d'argaxos en Valdezreizales (Entragu).

10. *La Fonte l'Argaxu*: en Vixidel.

11. *Los Argaxos*: en Parmu.

12. *L'Argaxada*: picu escarpáu, en Torce.

13. *Las Argaxadas*: sitiu cuestu, en Parmu.

14. *Las Argaxadas*: en Vixidel.

15. *La Pena las Argaxadas*: en Parmu, cerca'l ríu.

16. *L'Argaxón*: en Parmu.

17. *L'Argaxona*: en S. Salvador.

18. *L'Argaxáu*: sitiu argaxadizu, en Cansinos.

AST. FANA (2 p. 106)

Dende'l puntu de vista semánticu, *argaxu* tien un sinónimu, *fana*, anque con menos puxu na fala. Eso mesmamente vese ente los nomes de llugar que namái presenten estos exemplos en Teberga:

1. *La Fana*: monte de faya con un derribadoriu de La Pena San Xuan, na parte d'arriba de Cuañana.

2. *Las Fanas*: tarrén percuestu y lisu, en términos de Villanueva.

3. *Las Fanas de Piedraxueves*: tarrén percuestu, en Piedraxueves (Valdecarzana).

AST. TOLĻU (Cfr. 2 p. 92)

1. *El Tolḷu*: en Fresnéu.

2. *El Tolḷu*: fonte nun fundil húmedu y llamorgosu na braña de Cuevas (S. Salvador).

3. *El Tolḷu Arboleda*: en Fresnéu.

4. *El Tolḷu*: castañeu ente Rieḷlu y S. Salvador, fundíu, a la oriella'l ríu.

5. *El Tolḷu Pequenu*: en Fresnéu.

6. *El Tolḷu Oscuru*: en Fresnéu.

7. *Tolḷón d'Acebéu*: en Sobia, nel llamáu Puertu d'Abaxu, nel llugar conocíu por Acebéu.

8. *Tolḷu Mocháu*: fundil húmedu y con agua, en Fresnéu.

9. *Tol̄lu García*: na braña Los Fuexos (Fresnéu).

10. *Tol̄lu los Morteiros*: na braña Los Fuexos (Fresnéu); probablemente xunto a Pena L̄lobal.

12. *Los Tol̄los del Vanu*: valle ente Sobia y Los Fuexos enllenu de pozos y fundiles.

13. *El Tol̄lu l'Osú*: en Sobia.

14. *El Tol̄lón de Tuerucaváu*: en Sobia.

Resulta perdifícil estremar si nel topónimu de Barriu (Valdesampedru) *Entrol̄leiros* con que se conoz un prau ente'l ríu y un monte ha vese un amestáu de *inter* («De Toponimia tebergana», VI, p. 321) o *intro* + un seguidor masculín de *glaream llera*, incluso *ollam* + *arium*, o si, en sen contrariu, ha entendese comu una xuntura de la preposición *in-* en + l'apelativu *trol̄leiru* (llugar de muncha trol̄la), apelativu esti perconocíu ente nós col significáu de 'llamuergu', 'champán'.

LLAT. LAMAM (2 p. 111), LUTUM (2 p. 113)

1. *La L̄lama*: prau soleyeru de S. Salvador; a la so vera, en camín, fainse llamuergues.

2. *La L̄lama*: prau soleyeru de Villanueva; na parte de fuera fainse llamuergues.

3. *L̄lamas*: prau de Las Veigas, a la vera un castañéu; ye húmedu y, fuera, fórmense llamuergos.

4. *Las L̄lamas*: tarrén llamargosu, en Rimaor.

5. *L̄lamas*: pueblu de Valdecarzana.

6. *Las L̄lamas*: camín mui cuestu nuna granda de Villamaor, a la vera un regueru.

7. *L̄lamas*: praos de Fresnéu con llamuergos.

8. *L̄lamas*: curtinal de Taxa nun llugar secu

y soleyeru; por referencia a esti sitiu tomen nome *La Fonte L̄lamas y Sobrellamas*.

9. *Las L̄lamas*: curtinal soleyeru y en dellos requexos con llamuergues.

10. *Las L̄lamas*: tarrén soleyeru ensin llamuergues, en La Foceicha.

11. *Prau de L̄lamas*: prau soleyeru y ensin llamorgueros, en Prau.

12. *Las L̄lamas del Calvu*: fayéu escuru d'u sal un regueru, en Villanueva.

13. *Fonte L̄lamas de Castru*: en términos de Villamaor.

14. *El L̄lanu L̄lamas Grandas*: en Vixidel.

15. *L̄lamas Rubias*: Campes llanes y solanes con dellos llamorgueros, en Torce; son barrores, esto ye de color amariello-roxo.

16. *Las L̄lamas del Rellodu*: n'Urria.

17. *La L̄lama*: prau xunto a Argudín (Cuña), húmedu y poco solanu.

18. *El Cuernu L̄lamas*: sitiu llamargosu, en Valdecarzana.

19. *Las L̄lamosas*: prau ente Las Veigas y Riellu; ye soleyeru v secu. anque nel camín había munchos llamorgueros.

20. *Los L̄lamuergos*: sitiu de S. Salvador, con llamorgueiros.

21. *El L̄lamorgón*: cerca Macuca, en Fresnéu; hai siempre un gran champán en camín.

22. *El L̄lamorgón*: en Vixidel.

23. *Los L̄lamorgones*: en Riellu.

24. *La L̄lamorgona*: en Torce.

25. *La L̄lamorgona*: en Villamaor.

26. *Llamuergas Ordiales*: en Rieḷḷu.

27. *El Llamazu*: prau de Campieḷḷu, en sitiu llamargosu.

28. *El Llamazón*: camín d'Infiesta (Valdesantibanes) con munchos llamuergos.

29. *El Llagu Llamazal*: monte con llamuergos, en Parmu.

30. *El Llambazal*: pastu de La Villa nun tarrén llamargosu.

NOTES:

1. Los nomes de llugar del tipu *llama*, *llamas* (1-19) podríen entendese etimológicamente dende llat. *lamam*, *flammam*, *laminam* (2 p. 11); anque resulta más difícil xustificiar derivaos de *flammam* darréu que na fala viven sobre tou les espresiones *llaparada*, *llamarada*, resulta siempre difícil negase dafechu a ver la posibilidá d'alcontrar dalgún continuador.

2. Pue que pa torgar los posibles tracamundios etimológicos entre les tres pallabres que llevaben a un mesmu resultáu apaecieren delles incrementaciones comu les que vemos nos topónimos 27-30, na mio opinión continuadores de llat. *lamam*. Nos topónimos 20-26, lo que se da ve propiamente una amestaura de *lamam* con *olca*, pallabra esta céltica, tamién presente na toponimia d'Asturies y Lleón (2 p. 109) y documentada na nuesa Edá Media: «per illa *olga* et per illa carrale» (1 p. 151, añu 1080).¹

3. El top. 16, per otru llau, presenta un segundu términu *Relḷodu*, que podría ser una tautología si *lḷodu* ye continuador del llatín *lutum*, presente tamién n'otros topónimos d'Asturies (2 p. 113).

¹ Nel Llibru'l Codu apaez un topónimu «In loco nominato orga» (p. 149).

LLAT. MOLLIATUM, SICCOM (2 p. 115), SUMERE

a) *Tolḷu Mocháu*: en términos de Fresnéu, ye un fundil siempre húmedu. Representa un deriváu participial del llatín *molliare*, responsable del teb. *mochar*, ast. *moyar*, cast. *mojar*, etc. Esti topónimu pue contraponese a aquellos derivaos del llat. *siccum*:

1. *La Fonte Seca*: en Parmu.

2. *Llansecu*: llugar llanu y secu nun camín con fonte.

3. *Ríu Secu*: llugar de Villanueva onde se sume un regueru.

4. *Pozu Secu*: pozu fondu de Marabiu ensin agua, a la vera del llamáu Pozu l'Agua.

En delles ocasiones los llugares secos débense a sumise l'agua si asina lo favorez el tarrén. Los llugares per onde se sume conócense col nome de *sumidorios*, en rellación col llatín *sumere*, y son responsables d'estos nomes de llugar:

1. *El Sumidoriu*: en Rieḷḷu.

2. *El Sumidoriu*: sitiu de Cuña onde hai muncha agua que se sume.

3. *El Sumidoriu la Veiga Cueiru*: en términos de Taxa.

4. *El Sumidoriu*: en El Rabeiru, en Taxa. Ye un sumidoriu d'agua.

LLAT. RAPIDUM (2 p. 113)

El Cantu'l Rabión: llugar onde s'amiesten dos caminos nun cantu per onde pasa un regueru, enantes d'amiyar con fuerza salvando un gran desnivel, lo que-y dexará coyer el puxu necesariu pa mover la rueda d'un molín de farina nel barriu de La Quintana (Carrea).

Na mio opinión, la circunstancia de tratase d'un desnivel onde cueye fuerza l'agua'l regueru xustifica'l términu *rabión*, deriváu aumentativu de *rapidum*, presente tamién na toponimia asturiana (2 p. 103).

LLAT. PELAGUM

1. *El Piélagu*: prau llanu de Las Veigas, a la oriella'l ríu nun llugar poco soleyeru; a la presa artificial pa regar que pasa cerca dióse-y el nome de *La Presa'l Piélagu*.

2. *El Piélagu*: ye'l nome de dos praos de Vixidel (*El Piélagu d'Arriba*, *El Piélagu d'Abaxu*) que tán a la vera un camín, siempre son un llamorgueru.

Documentación: según el Llibru'l Codu: «vinna que dicen del Pielago» (p. 105); «...Quam plantavit de Pielago intero» (p. 131); «terram suam del Pelago de la Quintanela» (p. 137).

TOPONIMOS DEL TIPO BARRU (2 p. 90)

1. *Las Fontes del Barru*: en términos d'Urria: hai barru.

2. *La Barrera*: na parte d'abaxu'l pueblu La Torre; hai barru.

3. *La Barrera*: llugar barrizosu, en Villamaor.

4. *La Barrera*: prau llamargosu y barrizosu, en Fresnéu.

5. *La Barrera*: campa de Campos; nun hai barru.

6. *La Barrera*: finques na parte d'abaxu de la ilesia Carrea; ye sitiü solanu.

7. *La Barrera*: llugar ente Las Veigas y Rieñu, na parte d'abaxu de Monteciñu.

8. *La Cuesta la Barrera*: en términos Carrea, na parte d'allá de La Matarrionda.

9. *Veiga Barrera*: barriu de Parmu camín de La Villa; nun ye sitiü de barru.

10. *Las Barreras*: tierras a la vera la pena; son solanes y ensin barru.

11. *La Fonte las Barreras*: llugar solanu na braña de La Veiciñu; nun ye barroso.

12. *La Barrosa*: praos bien recudíos, nun llombín, en Berrueñu.

13. *El Barreiru*: llugar de Villanueva, con trolla.

14. *Barréu*: finques de Gradura solanes y ensin barru, a la vera un pozu d'agua pal ganáu.

15. *Barréu*: barriu de Villamaor; nun ye llamorgosu sinón arenosu y avesú.

16. *Barréu*: ente La Plaza y Villar, pegáu a les viñes de La Plaza; en relación a esti llugar La Pena Barréu. llugar mui solanu y probe de vexetación.

17. *La Barriala*: campos con barrizales n'Urria.

18. *El Barriscal*: valle de Fresnéu, con un pozu'n mediu; nun hai barru.

19. *El Barriscal*: picu ente La Villa y Fresnéu onde nun hai barru.

Documentación: Nel Llibru'l Codu hai munches referencies, en delles ocasiones precísase que ye sitiü de viñes, a un llugar que podría ser el top. número 16: «barredo» (Codu 145. 146, 148, 113. 115. 116. 118. 109. 111, 152. 162, 134. 136); dacuandu dizse «loco» (Codu 15. 154. 159), otres vegaes «sierra de barredo» (Codu 118); «vineas de baredo» (Codu 118); «valle de barredo» (Codu 118); «in barriedo» (Codu 119); tambien en (Codu 120, 122, 125, 128, 129, 130, 131) «barredo» 138, 139, 142, 143.

«Qui plantavit ena barroza» (Codu 121); «qui dicitur la barroza» (Codu 116); «vineam de la barroza» (Codu 157); «la barroza» (Codu 144, 132); «unam terram enna barrera» (Codu 134); «in barrero» (Codu 124).

TOPONIMOS DEL TIPU *BARA* (2 p. 90)

1. *La Bara*: regueru de Cuña.
2. *La Bara*: en Carrea, xunto a Llanu las Argumas.
3. *El Cantu la Bara*: en Gradura; llugar a la vera'l Pozu Barréu, llugar con muncha agua; documentase'n Comprob. 51 comu «el Canto de la Bara».

Na documentación puen alcontrase más exemplos comu «la tempica de la *bara* (DAT 30).¹

LLAT. MARGINEM

1. *Bárzana*: pueblu de Valdesantibanes, a la vera'l ríu d'esti valle; la so fiesta ye Santu Mederu (3 de marzu); apaez documentáu esti pueblu delles vegaes na Edá Media:

«Varzenam» (3, 185, a. 1171); «Uarzena» (3, 117, a. 1100; 3, 118, s. XI; 1053, 1162); «Uarzman» (3, 143, a. 1122).

En Teberga cítase tamién (3 148, a. 1128) «Uarzenam de Erge, Orta, Uarzenam eanim» comu si se tratare de contraponer dos llugares del mesmu nome; ye probable, de toes maneres, que'l «Uarzenam de *Erge*» seya'l

¹ Nun deben confundise etimológicamente estos topónimos colos del tipu *Las Varadas* (2 p. 140; 19 p. 171; 20 p. 58); dalgunos d'esti tipu alcontrámoslos documentaos; asina «entre las Varadas», en *Barriu* (CMEs 2040); «pradería de las Bradas», tamién en tierres de *Barriu-Cuña* (CMEs 2064).

mesmu llugar que'l citáu años dempués, en 1151, comu «Uarzana de rege» (10 n. 20) y, teniendo'n cuenta la so rellación col monesteriu de «Lapedo», que se trate del mesmu Bárzana de Valdesantibanes y que la referencia *rege* nun seya namái qu'una necesidá del momentu pa estremar esta Bárzana de la «Uarzenam eanim», acasu la que citamos darréu.

2. *Barzamanán*: praos de Las Veigas, a la vera'l ríu de Valdesampedru; ye posible que se trate del «Uarzenam eanim» que viemos en top. 1; esti camentar sofitaríase non sólo na prosimidá gráfica del testu sinón nuna referencia documental de 1151, onde se citen ensin más precisión «Uarzana de rege cum suis directuris, ambas *veygas* de Teuerga» (10 n. 20); ye probable qu'esti documentu siga cola mesma contraposición de les dos «Uarzenam» de 1128, en cuyu casu sería muncho más d'aceutar.

Na documentación tardía del CMEs anótase, probablemente refiriéndose a esti topónimu:

«Viña llamada Berzana en mortera de Somonteciello» (p. 1737).

«Viña (...) en la vega de Barzana (...)», en mortera de Somontecillo (p. 1763).

«Viña Bárzana, en la mortera de Somonteciello» (p. 1793).

3. *Barzaniella*: barriu d'Entragu ente los ríos que s'axunten n'Entragu, el que baxa de Valdesantibanes y el que'n Samartín recueye les agües de Valdesampedru y Valdecarzana; apaez citáu esti llugar comu «Varzaniella» (Codu 116) y en Comprob. «barzaniella» (p. 38, 40, 47); «labarzaniella» (Comprob. 38); «latierra de la barzaniella» (DAT n. año 1708).

NOTES:

1. La llocalización de los tres topónimos teberganos a la vera les agües faime camentar que tamos delante continuadores del llatín *marginem* comu propunxera, ente otros, García de Diego (DEEH a. v. margo-inis) pal términu *bárcena* 'tierra cultivada' y pal gallegu *bárgea*, *varcia*, cast. d. *márcena*; esta opinión va a la escontra d'otres conocies (Cfr. 2 p. 83), que piensen —o dulden— de si nun será un términu prerromán.

2. Fónicamente l'acentación d'un étimu *marginem* ye defendible darréu que ye fácil de xusticar un tracamundiú de llabiales sonores *m-b* y d'almitir un cambiú *-e > -a* (l'alternancia mantendrála'l gallego-portugués) con un intentu d'algamar una espresión en *-a* acordies col femenín.

3. Lo que resulta más difícil d'entender ye que'l términu probablemente toponímicu del árula de Naraval (15 p. 52) «Barciaeco» respueda al mesmu étimu qu'equí proponemos; d'un llau porque sería mui ceu la pérdida de la *-n-*; d'otru, por nun ser *Barcia*, pelo menos güei (de tener con ello dalguna relación), fastera onde *-n- > Ø*; finalmente porque, en tou casu, cabría aguardar la fusión de la yod cola *c* precedente.

4. De ser posible la etimoloxía propuesta nel nuesu dominiu llingüísticu, el llat. *marginem* presentaría dos tipos de resultaos posibles, anque llueu foren desaniciaos cuasimente dafechu na fala (Cfr. 17).

LLAT. FERUERE

La Ferviencia: praos de La Foceicha; na so parte d'abaxu pasa'l ríu; ye sitiú resguardáu.

Tamos delante un topónimu debíu, probablemente, al llatín *feruere* col sufixu *-entiam*, semicultu, motiváu pol tipu d'agües cálides que surden nel llugar.

LLAT. TEPIDAM

Tebias: castañeos en términos de Fresnéu. San Salvador.

NOTES:

Dame la impresión que tamos delante un étimu del tipu *(*aquas*) *tēpidas*, asemeyáu na so fechura al tamién conocíu n'Asturies *(*aquas*) *calidas* > *Les Caldes*, onde nun se produz la diptongación de la *ē* por influxu de la yod, cosa posible tamién n'asturianu (15 p. 29).

HIDRONIMIA MEDIEVAL

Amás de los citaos hidrónimos («Fonte Agegio», «Font Trasmiro», «Uena de aqua», «rekaria», etc.) los documentos medievales dan anuncia d'otros comu puen ser:

«*Merdalo*»

«Ribulu Merdalo» (1 n. 116, añu 1096) enantes tamién citáu comu «illa labandaria de Merdelo» (1 n. 93, añu 1084).

Na mio opinión, y siguiendo'l criteriu llocativu de la mesma referencia medieval, tendría que se tratar del regueiru qu'atravesia'l pueblu de Cuña, que da nome a un prau nel llugar onde s'axunten otros tres regatos y que ye conocíu de los mios informantes comu *Bardalóu* (o Bardalobu), espresión que xustificaría la variante fónica del vocalismu átonu del testu medieval.

«*Araona*» (Cfr. 18)

Otra corriente d'agua citada na nuesa vieya documentación ye'l «flumen Arona» (3 n. 28, añu 972), «flumen Araona» (3 n. 117, hacia a. 1100), «riuum Aruona» (3 n. 137, añu 1117), «Ataona» (10, n. 53, añu 1162).¹ Magar les variantes de lle-

¹ «Prado de la Aragona» (DAT n. 22, añu 1621); «Castañedo de la Aragona» (Comprob. 41), «una tierra en la Aragona de

tura paezme que, tamién a xulgar peles referencies documentales, nun cabe duldar que se trata d'una corriente d'agua de Valdesantibanes y que se correspuende col güei *Ríu l'Aragona* o *L'Aragona*, que da nome al pozu mineru, oficialmente conocióu comu «Pozo San Jerónimo», nel llugar onde s'amiesten les agües que baxen de Campiellu coles del valle que vien de Villamaor.

Teniendo presente la documentación nun resulta fácil saber cuál ye la más vieya pronunciación. De toes maneres ésta habrá tar ente la que güei se conserva y la que cercanamente apunta'l documentu d'hacia 1100, «Araona». Siempre mos quedará la dulda de si se trata, esta última, de la so pronunciación real facilitada inxiriendo una -g- epentética, fenómenu de munchu usu n'asturianu, pero, en tou casu, tamién podemos camentar que la espresión de güei pue ser frutu d'una amestanza del nome de dos corrientes qu'axunten non sólo les agües. Nesti sen *L'Aragona* podría ser, perbién, el puntu onde s'enxerten el ríu *Ara* y el ríu *Ona*, dos vieyos hidrónimos prellatinos.

«Camino»

1. En documentu de 1162 Veremudus *Froilaz* da unes posesiones en Teberga qu'entá güei resulten fácilmente identificables los paraxes onde s'asienten:

«Sub Presorias¹ (...) per illo rio de Trubia²

Arriba» (Comprob. 75), «otra en la Aragona de Abajo» (Comprob. 75); «la tierra del Aragona» (Comprob. 84); «de la Aragona» (Comprob. 109).

¹ Paraxe de Valdesampedru entá güei conocióu comu *Presorias*, a la izquierda del ríu (de S. a N.) en términos de Fresnéu San Salvador (Cfr. II, p. 402).

² Nesti casu, comu llueu veremos, refierse al ríu de Valdesampedru.

et per penna Iugera³ et per illo Pando⁴ et per Canguerizo⁵ et afligit se ad illo rio de *Camino*» (10 n. 54, a. 1162).

2. Dos años más tarde, Petrus Adefonsus y María *Frolaz* dan pol alma de *Ielvira Velaschet*:

«Nominatas hereditates Font Trasmiro,⁶ Quintaniela,⁷ *Camino*» (10 n. 68, año 1164).

3. A la mesma heredá de «Camino» podría referise'l documentu de 1170 (10 n. 72) cuandu Petrus Adefonsus y la condesa Sancia Fernandi permuten col abá de «Lapedo» ente otres coses «illa kasaria que est de alia parte flumini que fuit comparada de Frola Moro et media de *Cuuia Camin*, cum omnibus suis directuris, et ipsa hereditate de *Camino* que fuit de *Elvira Uelasquiz*».

4. De tratase, en tolos casos, comu paez, del mesmu paraxe citáu a xulgar non sólo poles referencies xeográfiques sinón pela mesma nómina de los presonaxes ye posible que «Camino» faiga referencia, sólo y en principiu, a una heredá y que'l ríu reciba'l nome por pasar a la so vera. Pero, per otru llau, de tratase en tolos casos del mesmu topónimu plantéense delles cuestiones que fairía falta esclariar:

a) D'un llau la fidelidá duldosa del documentu n. 5 del mesmu Cartulariu de Belmonte (10 p. 68, año 1116), según el cual Sancio Sanxiz da a *Ge-louira Velasquiz* «duas villas medias: illa una est

³ Debe entendese la güei llamada *Penaviguera*, nel mesmu paraxe.

⁴ Güei *Pandu*, ente Presorias y La Foeicha; correspuéndese al citáu «Pando de Presorias» de 1163 (10, n. 58).

⁵ Güei *Cangueiriz* (o *Cangairiz*), sierra que dixebra Presorias de La Foeicha; nel so cantu ta'l denomáu *Xuegu la Bola*.

⁶ El *Monte'l Miru* ye un fayéu de Presorias güei.

⁷ *Quintanie[[a* ye güei un prau, en Presorias «Quintaniella» en 1162 (10, n. 54); una de les sos mangues conozse comu *La Capilla*.

in territorio Valdeparetes (...); et alia villa *in territorio Sumeto*, in loco predicto in villa que vocatur *Camino Albis*, discurrente *riuum* Pidonia». N'efeutu, resulta agora difícil almitir que se trate d'otra heredá del mesmu nome, pero'n Somiedu, coincidiendo la citada nómina y al mesmu tiempu la referencia de la mitá de la villa aquí y en & 3.

b) Too ello axúntase a que debería entendese que se trata del mesmu topónimu si acetamos que «illo *rio* de Camino» de 1162 equival a «*Cuuia* Camin» de 1170 y ye lo mesmo que «Camino *Albis*» de 1116. O, dicho n'otres pallabres, si s'accepta que «rio», «*Cuuia*» y «*Albis*» respuenden a verdaderos sinónimos pal escriba. Nun tendría un res de dulda darréu que, en delles ocasiones danse equivalencies ente «rio», «*albeus*» y «*flumen*»; asina aplícase al *Trubia*: «illo *rio* *Trubia*» (10 n. 54, añu 1162), «*albeunde magno Trubia*» (10 53. 1162), «*iuxta flumen Trubia*» (10 n. 32, 1155); lo mesmo qu'ente «*flumen* » y «*riuulum*»: «*flumen Araona*» (3 n. 117, añu hacia 1100) y «*riuulum Aruona*» (3 n. 137, a. 1117).

Ye posible que «*Albis*» nun seya namás qu'una lletura o escritura deficiente por «*albeis*», pallabra que, per otu llau, pue apaicer a vegaes escrita con «*v*» por deficiencias del escribán.

«*Cuuia*», na mio opinión, podría tratase d'una amestaúra de dos elementos **caput upia* > **couubia* > *Cubia* 'cabeza del *Ubia*', 'xunto al *Ubia*' (12 p. 152). *Ubia*, per otu llau, nun sería sinón una palabra prerromana de corriente d'agua qu'alcontramos tamién en *Trubia* < **trans upia*; *Pruvia* < **per upia* y nel mesmu *Cubia* (Grau) y que nun presente namás qu'una variación vocálica colos correspondientes hidrónimos del tipu *abia* (Cfr. 21, 2 p. 94), etc.

«*Flumen Trubia*»

A la corriente d'agua más grande de Teberga.

xuntos los ríos que bañen los tres valles (Valdesampedu,, Valdecarzana y Valdesantibanes) paez que dalgún documentu da-y el nome de «*flumen Trubia*»; claramente apaez asina nel 1095 (3 n. 107) al allugar Entragu a la so vera:

«in ualle de Teberga secus *flumen Trubia* uillam nominatam Intratico».

Ye probable qu'una interpretación asemeyada mereza'l documentu de 1162 (10 n. 53):

«Dabo adque concedo illa hereditate prenominata in Creatura¹ et in Uarzena² et in Traggo.³ Dabo solares, ortales, (...) uel pescatorias *albeumde magno Trubia* aut *flumine Ataona*».⁴

Sin embargo non siempre se puntualiza asina, darréu que'n 1155 (10 n. 32) llámase «*flumen Trubia*» al ríu de Valdesampedu:

«in ualle de Sancto Petro uilla prenominata ueiga *iuxta flumen Trubia*».

Y lo mesmo nel 1162 (10 n. 54): «per *illo rio Trubia* et per penna Iuguera et per *illo Pando* et per Canguerizo...»

Too ello faimos ver que, nesti puntu, l'escribán nun ta mucho esmoleció pola xusteza hidronímica y que sólo da'l nome de *Trubia* a una corriente d'agua de Teberga de cierta importancia, de xuru la más importante, y que podía ser la llograda por tolos caudales (xunto a Entragu) o aquélla que procurara más caudal, comu sería la que dende'l Puertu Ventana atraviesa tou Valdesampedu.

¹ Gradura, pueblu de Valdesantibanes.

² Bárzana, pueblu de Valdesantibanes.

³ Entragu, pueblu de Valdesantibanes (Cfr. 13, p. 288).

⁴ *L'Aragona* citáu enriba. Talmente paez que nesti casu quier contraponese pol so caudal el «*albeumde magno Trubia*» / «*flumine Ataona*».

Lo cierto ye, na nuesa opinión, que «flumen Trubia» nun respunde a ningún hidrónimu real na fala de los nuegos paisanos medievals, comu tampocu nun lo ye na de la xente tebergana de güei. Namás dende los centros alministrativos d'Asturies se llama «Trubia» a un ríu teberganu por mor de que les sos agües, xuntándose llueu a les de Quirós, dirán amestase en *Trubia* (conceyu d'Uviéu), coles del ríu Nalón. Esi mesmu *Trubia*, según apuntáremos enriba y dixéramos dalguna vegada (Cfr. 14), ye portador del vieyu apellativu prerromán *upia* 'agua' precedíu de *trans*; *Trubia*, según la mio interpretación, seríen les tierres o la primitiva *uilla* que s'alcontraba, considera'o dende Uviéu, al otru llau del ríu.

«Elesga»

Güei conozse'n Valdesampedru un pueblu, ente la xente *San Salvador*, anque llueu, oficialmente apaez cola referencia «d'Alesga».

Na mio opinión esti «Alesga» tresmítase dende la vieya documentación darréu qu'apaez na primera mitá del sieglu XII comu una uilla «Elesga» (3 n. 148, p. 377; Cartulariu Cornellana 129)¹ Pelo menos dende 1331 cítase comu «Alesga» (22, p. 72)² xunto al nome del pueblu, San Salvador, de xuru

¹ Cfr. J. Fernández Conde, *El Libro de los Testamentos de la Catedral de Oviedo*. Roma, Iglesia Nacional Española, 1971, p. 311, 319. Duld'o de toes maneres que la uilla de nome «Alisxa» citada tamién na documentación medieval tenga daqué cosa que ver col nuesu topónimu (Cfr. ibidem, p. 317; apaez nel testamentu de Xemena Pelaiz, de 1096, que tamién reproduz Fernández Conde, p. 383-385). Na mio opinión podría tratase d'un llugar leonés. *Alija*.

² «San Salvador de Alesga» apaez tamién nel «Inventario de parroquias elaborado por orden del obispo de Oviedo D. Gutierre de Toledo (1385-86)» asoleyáu por Fernández Conde, *La Iglesia de Asturias en la Baja Edad Media. Estructuras Económico-administrativas*. Uviéu, 1987, p. 179.

debió a la ilesia que se lleva a la vera mesma de la carretera. «Alesga» apaez tamién nel *Llibru'l Codu* (p. 125, 136, 137). Lo mesmo na documentación dende'l sieglu XVII que nós consultemos.

Pa José Manuel González «Alesga» «parece ser el antiguo nombre del río o un derivado del mismo» y ponlu'n rellación etimolóxica cola raíz indoeuropea **al* 'blancu' de bona aplicación hidronímica (23 p. 92). Amás de la citada raíz de la que falare nel so trabayu de 1963 («Algunos ríos asturianos de nombre prerromano» AO 13 (1963), lo cierto ye que tamién podía entendese'l primer elementu comu hipóstasis del artículu romance con un posible apellativu hidronímicu *-esga* que se da ente la nuesa hidronimia (Cfr. 14). Nesi sen collabora que'l nome que dan los vecinos de San Salvador a unes finques a la vera'l castiellu ye senciellemente *lésga*, qu'a lo meyor habría entendese comu **El Esga* > *L'Esga*.

OTROS NOMES DE LLUGAR EN RELACION COLA HIDRONIMIA

A lo llargo de los nuegos trabayos de toponimia tebergana fomos asoleyando munchos nomes de llugar que puen asitiase, pal so estudiu, en capítulos destremaos; entiéndese asina que, y ye namái dalgún exemplu, nel Cap. VI inxertáremos dalgún que fai referencia a la mestura de les agües (s. v. *mixtum, intraticum*) o que nel VII inxiriéramos otros comu dellos continuadores de *vadum o pontem*. El rebuscu siempre posible de la totalidá toponímica fairámos siempre aumentar los datos. Pela parte de nueso agora namái damos referencia d'otros topónimos poco presentes nos nuegos inventarios, pero non por ello inesistentes. Ye esi'l casu de *El Cantarillón*. llugar ente Riellu y San Salvador y que supón un pasu fechu sobre una *cantarilla*, arabismu nidiu (DCECH s. v. alcantara). *Ente las Presas* en términos de Prau presenta, arriendes

de la preposición *ente* 'entre', 'delantre', l'apellativu *presa* 'canal d'agua fecha artificialmente' y tien el so aniciu nun participiu fuerte del llat. vg. *prendere*, fayendo referencia a que ye conductu, la presa, pal agua que se cueye o «prende» de dalgún sitiü concretu. Pa «represar» l'agua, pa contenelo, almacenalu o esvialu fanse tamién banzaos nos nuevos ríos y asina esplíquense los munchos que podrien anotase, aunque dellos nun seyan namás qu'ocasionales. Citamos *El Banzáu*, en Las Veigas, baxo la ponte de la carretera a Puertu Ventana, que foi utilizáu pa esviar l'agua per una presa comu

fuerza motriz d'un taller de carpintería y de riego de los Praos Palaciu, ente Las Veigas y Samartín. *El Banzáu*, nel ríu de Bárzana. La etimoloxía de *banzáu* resulta tapecida poles dificultaes interpretatives y el mesmu Corominas-Pascual (DCECH s. v. banzo) falen del so aniciu inciertu, quizabes célticu **wankjos* 'trabancu', 'travesañu', anque, a lo meyor, nun taría mal, na mio opinión, de ver la rellación que pudiere faese col verbu *avanzar* o col deverbal (*a*)*vance* darréu del calter de la construcción de munchos banzaos qu'*avancen* col so espiñón ente les agües.

BIBLIOGRAFIA CITADA

1.
P. FLORIANO LLORENTE: *Colección de Documentos del Monasterio San Vicente de Oviedo*. Uviéu, 1968.
2.
X. LL. GARCIA ARIAS: *Pueblos asturianos. El porqué de sus nombres*. Salinas, Ayalga, 1977.
3.
S. GARCIA LARRAGUETA: *Colección de Documentos de la Catedral de Oviedo*. Uviéu, 1962.
4.
C. BOBES NAVES: «De toponimia asturiana». AO 12, 1962.
5.
X. LL. GARCIA ARIAS: «De toponimia tebergana (II): La dimensión y la forma externa». BIDEA 96-97, 1979.
6.
E. ALARCOS LLORACH: «Miscelánea lexical asturiana». BIDEA 35, 1955.
7.
R. MENENDEZ PIDAL: *Orígenes del español*. Madrid, 1950, tercera edición.
8.
X. LL. GARCIA ARIAS: «Sobre la etimología de Luanco, Sotroñdío y cuestiones conexas». BIDEA 83, 1974.
9.
X. LL. GARCIA ARIAS: «Aportaciones al folklore asturiano». BIDEA 86, 1975.
10.
A. C. FLORIANO CUMBREÑO: *Colección Diplomática del Monasterio de Belmonte*. Uviéu, 1960.
11.
X. LL. GARCIA ARIAS: «De toponimia tebergana (V): Organización del espacio agrario». BIDEA 105-106, 1982.
12.
(...) «El nome de dellos pueblos de Grau». *Santa Ana* 82. Día 26 de julio. Grado (Asturias). 1982.
13.
(...) «Documentación toponímica medieval: algunas observaciones». *Asturiensia Medievalia* 4. Universidá d'Uviéu, 1981.
14.
(...) «Nota etimológica: Vernesga». *Tierras de León* 44. León, 1981.
15.
F. DIEGO SANTOS: *Epigrafía romana de Asturias*. Uviéu, 1985, segunda edición.
16.
X. LL. GARCIA ARIAS: «La Manxoya y llugares teberganos de cultu precristianu». *Lletres Asturianes* 3. Ochobre, 1982.

17.

X. LL. GARCIA ARIAS: «¿Las Marmas? de Siero y otras cuestiones toponímicas y documentales». AO 27-28, 1977-1978.

18.

J. M. GONZALEZS «Algunos ríos asturianos de nombre prerromano (Deva, Bedón, Güeña, Dobra, Sella, Aller, Uerna)». AO 13, 1963.

19.

X. LL. GARCIA ARIAS: «De toponimia asturiana (III): Fitotoponimia». BIDEA 99, 1980.

20.

X. LL. GARCIA ARIAS: «Notes etimolóxicas (I)». *Lletres Asturianes* 2, 1982.

21.

J. M. GONZALEZS «'Abia', nombre de corrientes de agua en la Península Ibérica». *Revista de Letras*. Universidad d'Uviéu, 1950.

22.

F. J. FERNANDEZ CONDE: *El Monasterio de San Pelayo de Oviedo*. II. Uviéu, 1981.

23.

J. M. GONZALEZ: *Asturias Protohistórica* (II). Xixón, Ayalga, 1978.

24

X. LL. GARCIA ARIAS: «De toponimia tebergana (IX): La metáfora ya'l símil». *Lletres Asturianes* 9, 1987.

Dellos títulos d'interés hidronímicu.

ALBERT DAUZAT: *Les noms de lieux. Origine et évolution*. París, Payot, 1971.

PAUL FABRE: *L'Affluence hydronymique de la Rive droite du Rhône. Essay de micro-hydronymie*. Université Paul Valéry, Montpellier III. 1980. Con una bona bibliografía.

PAUL LEBEL: *Principes et méthodes d'hydronymie française*. París, Les Belles Lettres, 1956.